THE EAGLE – A MILITARY BRAND OF ANTIQUITY

Mădălina Strechie
Universitatea din Craiova, madalinastrechie@gmail.com

Abstract

In Greek mythology, the eagle was the bird of Zeus, an instrument by which Zeus sometimes made his power known, as with Prometheus, the eagle imposing the will of the supreme god of the Greek Pantheon.

Although they took the symbol over from Greek mythology, the Romans assigned to it a politico-military symbolism, rather than a religious one, the eagle becoming the emblem of Rome itself, not only the army emblem, together with the totem of the wolf, the most important Roman totem.

The eagle, as an augury – the embodiment of the gods' will by Etruscan route, is a secondary character in the legend of the founding of Rome, actually deciding the **conditor** of the Eternal City. It also led the Roman legions all around the world that was known at that time, as a flag of this military unit. A host of military ranks derived from its Latin name: **aquila.** The eagle also became the symbol of many legislative and executive top institutions, as it was taken over by royalty, consulate and empire, a symbol for representing political authority.

The politico-military traditions of this Roman symbol/totem were taken over by the European civilization and not only, still being a state emblem and an acknowledged military symbol today, and thus becoming an eternal essence, like the city it represented with honour.

Keywords: eagle, Rome, army, mythology, brand.

Introducere

Vulturul a constituit în mai toate civilizațiile un totem foarte cinstit şi adorat, fiind considerat de multe ori atributul sau instrumentul zeilor. De multe ori, maiestuoasa răpitoare, stăpână al văzduhurilor, era considerată şi o legătură între cele două lumi: sacră şi profană. Toate acestea valențe ale vulturului în civilizațiile antice potențau de altfel valența sa militară, războiul fiind o componentă importantă în cadrul Antichității, un adevărat fenomen care a transformat, impus şi determinat multe dintre cele mai importante civilizații ale acestei lumi.

BDD-V1816 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:37 UTC)

Cert este că vulturul (cu toate rudele sale precum: şoimul, uliul, pajura etc.) a devenit un simbol militar prin excelenţă. În multe state acest simbol a căpătat şi valenţe heraldice civile, reprezentând stema de stat al multor state, inclusiv a României. Frumoasa pasăre şi-a păstrat puterea de simbol indiferent că „a zburat" prin antichitatea păgână, prin Evul Mediu creştin, prin lumea modernă sau prin lumea zilelor noastre, fiind şi cel mai longeviv brand al umanităţii.

1. Evoluţia simbolisticii totemice şi mitologice în antichitate

Vulturul a fost un simbol care s-a regăsit în mitologia multor civilizaţii. Vom prezenta pe scurt câteva repere mitologico-totemice ale vulturului. Astfel, la daci, vulturul simboliza legătura dintre cer şi pământ, această pasăre fiind un simbol celest, dar el reprezenta şi simbolul multor divinităţi supreme. Răpitoarea era legată de mitul apoteozei prin faptul că stăpânea văzduhurile, dar şi atributul zeului suprem (Sanie, Silviu 1995:129, 133, 149.)

Aceste valenţe s-au moştenit şi în heraldica ţărilor române, mai ales că păsările au fost foarte prezente, chiar dacă sub chip de corb, dar un corb cu aspect de acvilă, un simbol celest la fel ca soarele şi luna, ceea ce l-a făcut să fie considerat un fel de mesager al luminii. În mitologia română vulturul imperial, cunoscut şi sub denumirea de pajură, are următoarele semnificaţii (cele mai multe uraniene): mesager al zeilor, mijloc de transport al zeilor, făptură demonică, pasăre de foc şi pasăre măiastră (Vulcănescu, Romulus, 1985: 531, 538.)

Ca totem, vulturul a îndeplinit mai toate atributele acestuia: strămoş al tribului, entitate protectoare, emblema virtuţilor morale şi atribut al divinităţii (Vertemont, Jean 2000: 316.)

Apartenenţa de cer a vulturului a fost prezentă în mai toate civilizaţiile importante, fiind din această cauză şi un „simbol al dominaţiei şi exercitării politice", „simbol al stăpânilor Olimpului" la greci, iar la persani vulturul era *Sinamru*, pasărea care stătea în copacul din centrul lumii, iar la romani simbol al lui Iuppiter, al războinicilor, dar şi al statului (Vertemont, Jean 2000: 334.)

În cadrul civilizaţiei persane, vulturul avea o dublă valoare, pe de-o parte el era părinte, cum este cazul lui *Simurg*, zeul pasăre, care l-a găsit pe *Zar* în cuibul său, acesta fiind un fondator al perşilor. Tot din mitologia persană era şi *Sinamru,* pe care l-am amintit mai înainte, care avea rolul de a da viaţă, el stând în arborele vieţii şi prin zborul său împrăştia seminţele pe pământ (Vertemont, Jean 2000: 292.)

La arieni vulturul este menţionat în *Vede,* sub numele de *Garutman,* pasăre cerească, simbol al Soarelui însuşi, fiind numit şi *cel strălucitor=Surya.* Atât la arieni, cât şi la celţi, vulturul reprezenta un simbol al vieţii, deoarece el coordona seminţele dătătoare de viaţă (Vertemont, Jean 2000: 296, 51.) La celţi, *Aknil* era vulturul care era şi simbolul totemic al zeului *Teutates*, tatăl popoarelor (Vertemont, Jean 2000: 307.)

BDD-V1816 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:37 UTC)

Tot în literatura vedică a arienilor se menționează şi vulturul *Suparna*, care în traducere înseamnă: „cel cu aripi frumoase” (Vertemont, Jean 2000: 296.)

În mitologia greacă primul vultur reprezentativ a fost *Aetos*, termen care se traduce prin *cel puternic*, fiind, inițial, aşa cum spune legenda, tovarăşul de joacă al lui Zeus copil. Mai târziu a devenit vultur prin metamorfozare de către Hera. Vulturul grecilor avea simbol uranian, predominant, chiar unele valențe reprezentative pentru însuşi Zeus deoarece era considerat cel care produce trăsnetele (Vertemont, Jean 2000: 33.)

Predominanța simbolisticii uraniene a vulturului grecilor se observa şi din faptul că ei aveau chiar o constelație cu numele vulturului, în regiunea ecuatorială (Vertemont, Jean 2000: 95-96.) Atribut al stăpânului zeilor greci, vulturul îl simboliza de multe ori chiar pe Zeus însuşi cu toată omnipotența sa: tronul, sceptrul, securea dublă, fulgerele (Vertemont, Jean 2000: 341.) Toate acestea sunt şi simboluri militare, chiar inovații militare pentru vremea aceea în zorii antichității, când zeii şi oamenii coexistau, eroii nefiind altceva, decât rezultatul contopirii celor două planuri, planul sacru şi planul profan. Eroii au fost zămisliți pentru război, pentru ca grecii să triumfe asupra altor neamuri. Toate legendele grecilor ascund un sâmbure de adevăr istoric, colonizarea greacă a reprezentat în primul rând o expediție militară, chiar dacă a avut scopuri economice. Grecii aveau nevoie de simboluri puternice în care să creadă, vulturul fiind un astfel de simbol militar, religios şi eroic, un brand al militarismului grec, dar şi al politicii sale expansioniste.

Vulturul avea în mentalul colectiv al grecilor şi simbolul pedepsei divine, celebru este vulturul trimis de Zeus care să-l pedepsească veşnic pe Prometeu, prin ciugulirea neîncetată a ficatului (Vertemont, Jean 2000: 129.) titanului, în timp ce titanul, prieten al oamenilor, era țintuit prin porunca aceluiaşi omnipotent Zeus. Valența vulturului aici a fost tot una militară, polițienească putem spune.

Cea mai renumită întrupare a vulturului în mitologia greacă o are însă *phoenix-ul*, poate chiar mai importantă decât aceea a lui Zeus însuşi. *Phoenix-ul* era un vultur imens de culoare purpurie, simbol al renaşterii, al nemuririi, capabil să renască din propria cenuşă, unul dintre simbolurile cu cel mai mare impact asupra oamenilor din toate timpurile, un brand al nemuririi. De acest vultur extraordinar sunt legate multe legende, toate cu iz politic şi cultural. De mulți, *phoenixul* era socotit întemeietorul fenicienilor, fiind cel care le-a dăruit scrierea şi purpura, dar a fost şi profesorul celui mai războinic dintre toți eroii: Ahile (Vertemont, Jean 2000: 260-261.) Totodată *phoenixul* a fost şi un mit al egiptenilor, fiind descris pentru prima dată de Herodot, cel care a făcut o descriere a Egiptului, menționând şi existența acestuia, care apărea o dată la 500 de ani (Kernbach, Victor 1995: 496.)

Egiptenii aveau şi ei drept simbol al puterii regale aşa numita podoabă pentru cap, în formă de vultur, care la ei era considerat pasărea protectoare a

BDD-V1816 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:37 UTC)

morților, fiind din această cauză foarte prezent în mormintele regale. De asemenea, o rudă a vulturului, şoimul, era la egipteni personificarea divinității regale, *Horus* reprezenta chiar zeificarea faraonului (van Genep, Arnold 2000: 54, 37.)

Pentru prima dată un pronunțat caracter totemico-militar al vulturului este vizibil tot la egipteni, deoarece faraonul în campanie militară avea drept accesoriu coroana în formă de vultur, amintită de noi mai sus, cu toate că acest vultur semnifica şi un principiu feminin, o zeiță a Egiptului de Sus, *Nekhbet* (Adkinson, Robert coord. 2009: 54.) *Horus*, şoimul faraon, era simbolul cosmologic al puterii, pentru că el aducea lumina, aşa cum faraonul avea aură de zeu printre supuşii săi, tot aşa şi Horus cuprindea în ochii săi atât luna cât şi soarele, fiind aşadar izvorul luminii, (Adkinson, Robert coord. 2009: 61, 71.) brandul puterii zeului pe pământ, numit faraon.

Romanii au preluat din toate mitologiile indo-europenilor şi nu numai, într-un mod pragmatic, vulturul lor fiind cel mai reprezentativ, totodată şi cel mai laic, devenind atât simbol de stat, simbol al forței, simbol al ordinii şi brand al armatelor. Vulturii reprezentau în mitologia romană pe zeul suprem, Iuppiter, figura centrală a panteonului roman, fiind purtătorii fulgerelor sale. Fulgere puteau lumina drumul armatelor romane, dar puteau şi lovi duşmanii romanilor, având aşadar şi rol apotropaic, dacă ne gândim că aceste fulgere erau prezente pe scuturile romane. Nu întâmplător victoria la romani, ca făptură mitologică, era reprezentată de multe ori cu aripi de vultur.

Încă din cele mai vechi timpuri vulturul a fost un totem foarte important în majoritatea culturilor lumii, indiferent de continentul în care el s-a manifestat, fiind foarte potrivit în întruchiparea puterii divine, dar şi a puterii organizatorice şi militare regale. Toate acestea manifestări totemice şi mitologice ale vulturului aveau şi o valență militară de frunte, în special în culturile indo-europene, valență observabilă mai ales în cazul civilizației romane, civilizație în care factorul militar a fost unul determinant. Simbolul vulturului este, pe lângă simbolul lupoaicei, simbolul cel mai reprezentativ pentru civilizația romană, o civilizație a ordinii care a structurat un *orbis* întreg.

2. Terminologia şi semnificația vulturului în limba latină

În limba latină termenul de *aquila* este foarte interesant, el duce cu gândul la tradiția indo-europeană a vulturului care este responsabil cu apa vie, un fel de intermediar între zei şi oameni, care aduce acestora din urmă izvorul vieții Este ştiut că viața fără existența apei nu este posibilă, Roma fiind şi ea, o civilizație fluviană la fondare. Etimologic, *aquila* este un derivat din *aqua, -ae* s.f.=apă. Consultând mai multe dicționare găsim următoarele descrieri ale acestui termen: „*Aquila, -ae, s.m.= pasărea din specia răpitoarelor; este numită regina păsărilor; are cele mai multe forțe, fiind dintre toate păsările cea mai luptătoare şi generoasă; are o privire foarte ascuțită şi pătrunzătoare, încât stă*

BDD-V1816 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:37 UTC)

cu ochii deschişi în lumina soarelui...; sunt şase tipuri de vulturi care se găsesc în natură; în limbaj poetic se spune că este sujitorul lui Iuppiter şi purtătorul lui de arme care îi susţine armele acestuia; augural-zborul vulturilor a fost socotit întotdeauna foarte benefic de către romani; s-a instituit drept simbol al armatei, hotărât de către Marius" (Forcellini, Aegidio 1940: 297.)

De asemenea întâlnim şi alte descrieri care insistă mai mult pe caracterul său militar cum ar fi „*aquila, -ae s.m.= pasăre de pradă, însemn al legiunilor, constelaţie"*(Quicherat, Louis-Marie 1964: 51.) Alte derivate din acest termen sunt adj. *aquilinus*=de vultur, sau s.m.; *aquilifer, -i*=purtător de însemn (al legiunii, chiar un grad militar-s.n.), dar şi *aquilo, -nis* s.m.=vânt din nord (Brèal, Michel et Bailly, Anatole 1918: 15.) (trad.n.) Tot legat de termenul *aquila* sunt şi *aquilea, -ae* s.f. =iarbă tămăduitoare pentru ochi; adj. *aquilinus, -a, -um*=livid, cenuşiu, (culoare); sau *aquilus, -a, -um*=cu nas mare (du Cange, Carol Ufresne Domino 1840: 353)(trad.n.)

Cea mai completă definiţie a termenului considerăm că a dat-o Gh. Guţu: „*aquila, -ae s.f.=1. vultur, acvilă; poetic-pasărea care poartă fulgerul unei legiuni; 2. fig. steag al unei legiuni; 3. mil. legiune;4. mil. gradul de port-drapel al unei legiuni; 5. astronim: constelaţia vulturului"*(Guţu, Gh. 2003: 107.)

În *Dicţionarul etimologic* de A. Ernout şi A. Meillet avem următoarele definiţii pentru *aquila, -ae= vultur, păsăre, stea sau însemn. Prima dintre păsări, care avea un caracter religios, mai ales la indo-europeni* (Ernout, A., Meillet, A. 1939: 65.) (trad.n.)

Toată terminologia acvilină romană demonstrează o dată în plus valoarea simbolică a acestei păsări divine, care parcă i-a oferit Romei toate valenţele sale indo-europene: izvor al vieţii, pasăre solară, simbol al zeilor, întruchiparea forţei raţionale, fiind aşadar, cea mai fericită alegere pentru simbolul armatelor romane, cuceritoarele unui întreg univers terestru cunoscut pe atunci. Roma era jandarmul lumii antice, supraveghind teritorii din trei continente, aşa cum şi vulturul era regele înălţimilor, scrutând orizonturile cu privirea sa panoramică. Totul era controlat de Roma prin armatele sale, care constituiau pentru hegemonul lumii antice un fel de *apă vie* care-i menţinea şi-i regenera permanenţa. Vulturul roman avea aşadar şi simbolul militar al ordinii şi al expansiunii, fiind un simbol compus chiar ideologic, din toate valenţele lui indo-europene, constituind unul dintre pilonii propagandei politico-militare ale Romei. Vulturul a reprezentant în antichitate brandul puterii romane, (atât politic, dar mai ales militar).

3. Simbolistica militară şi heraldică acvilină. Tradiţii şi modernitate

Vulturul este prezent de timpuriu în culturile europene şi nu numai, ca un simbol heraldic, prin filieră militară. După părerea Mariei Gimbutas, acest simbol s-a manifestat încă din paleolitic în culturile umanităţii.

Ca simbol de stat, apare menţionat prima dată la hitiţi şi mesapotamieni.

BDD-V1816 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:37 UTC)

Mai mult, la hitiți (civilizație cu puternice tradiții militariste) vulturul îl întruchipa pe însuși zeul războiului. Tot în Asia Mică își are originea și simbolul heraldic al vulturului bicefal, devenit ulterior stemă a Imperiului Bizantin, preluat de multe alte imperii: Țarist și Habsburgic, dar și de alte state contemporane nouă. Simbolul său era multi-valent: „forță, eroism, geniu, victorie, ascensiune spirituală"(Eseev, Ivan 1994: 204.)

În Europa, o simbolistică la fel de bogată a avut-o și ruda vulturului, șoimul, care este „în mitologia europeană, o pasăre solară, așa cum era la egipteni. Acest lucru se datorează vânătorii. În mentalul european șoimul în reprezintă pe eroul cutezător, tânărul îndrăzneț, un fel de mire..." (Eseev, Ivan 1994: 183.) Am putea completa această definiție cu termenul de pionier. În domeniul militar românesc, șoimul este foarte utilizat ca simbol mai ales în cadrul forțelor aeriene.

La romani vulturii, ca și la greci de altfel, erau considerați însemnele zeilor supremi, dintre care, cel mai cunoscut era șeful Panteonului, Iuppiter. Mai mult, acesta se manifesta și prin zborul păsărilor răpitoare, (prin filieră etruscă), păsări considerate expresia voinței sale (Ferrari, Anna 2003: 897-898.)

În civilizația Romei ei apar încă de la începutul acesteia, dacă ne gândim la legenda întemeierii, aceștia fiind considerați și o legătură cu altă lume, prin caracterul lor de necrofagi, deși ei aveau inițial legături cu zeii militari greci: Athena, Ares și Cronos. În cadrul culturii romane ei aveau și un pronunțat caracter medical, (inclusiv prin denumirea de *aquila*, un cuvânt derivat de la *aqua*=apă), așa cum apare și în opera marelui enciclopedist Pliniu, care menționează unele leacuri provenite din trupurile vulturilor. Astfel ghearele erau folosite pentru a sesiza prezența otrăvurilor în mâncare, iar unele organe interne ale acestor răpitoare erau socotite adevărate panacee (Ferrari, Anna 2003: 886-887.)

Romanii au asociat întotdeauna vulturul și cu zeul războiului, Marte, dar ei au rămas păsările lui Iuppiter, deși ca însemn militar prin excelență acesta s-a manifestat prima dată la perși (Pont-Humbert, Cathérine 1998: 340.) La perși, vulturul avea o puternică amprentă militară pentru că el „simboliza victoria", răpitoarea apare pentru prima dată ca simbol de stat la dinastia Ahemenidă sub forma unui „vultur de aur cu aripi deschise așezat pe o lance" simbolizând *varana*=putere si slavă, iar termenul de *varagna*=șoim. În Asia Mică, vulturul bicefal nu reprezenta o descentralizare și o fărămițare a puterii, ci, din contră însemna forța dublă (Chevalier, Jean et Gheerbrant, Alain fără an: 475-482.)

Aquila devine oficial însemn militar roman o dată cu reforma militară de structură a lui Marius. Vulturul era prezentat cu aripile în zbor, ținând un fulger între gheare (Fredouille, Jean-Claude 1992: 81.)

De asemenea, *aquila* devine și stemă a Romei, el fiind prezent lângă sigla pentru instituțiile de bază ale politicii romane cum ar fi *senatul și poporul roman*, *SPQR*, stema acvilină romană are tradiții fondatoare deoarece apare încă din legenda întemeierii Romei. Apariția lor în legendă are, după considerațiile

BDD-V1816 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:37 UTC)

lui Gheorghe Ceauşescu, legătură cu divinitatea, romanii fiind convinşi că Roma era sediul tuturor zeilor, un fel de „Olimp terestru", destinul oraşului fiind să fie un univers, un hegemon universal, inclusiv prin armele lui Marte (Ceauşescu, Gheorghe 2000: 290-295.)

Eternitatea Romei seamănă cu vulturul în postura sa de pasăre *phoenix* care se regenerează, devenind el însuşi o zeitate, astfel cum şi Roma a devenit o zeitate, un loc destul de meritat deoarece „haosul politic al lumii a fost transformat de Roma într-un cosmos"(Ceauşescu, Gheorghe 2000: 298.) Astfel că întruchiparea vulturului ca stemă de stat a Romei, a fost ceva justificat, nu numai din perspectiva militară, dar şi moralo-religioasă, ca simbol al lui Iuppiter. Ei aduc ceea ce chinezii numeau *mandatul ceresc* pentru Romulus de a conduce, iar prin Romulus toţi cei care îi vor urma acestuia, aşa cum frumos spunea Vergilius: „*Tu regere imperio populos, Romane memento:/ Haec tibi erunt artes: parcere subiectis et debellare superbos*= Ţine minte, Romane, că tu stăpâneşti popoarele prin forţă:/ Acestea vor fi artele tale: să cruţi pe cei supuşi şi să dobori pe cei trufaşi"(trad.aut.cit.) (Matei, Virgil 2007: 397.), asemeni vulturilor ordinii mondiale antice.

Aquilae-le au fost cei mai buni agenţi ai propagandei romane, sugerând învinşilor romanilor că ei sunt aleşii zeului suprem să conducă lumea, vulturii fiind un simbol cu un impact deosebit, chiar vizual, dar şi al puterii divine supreme pentru romani, deoarece păsările îl reprezentau pe Iuppiter însuşi.

În mitologiile medievale, vulturul şi-a păstrat atribuţiile de pasăre solară. Cel mai concludent exemplu ni se pare a fi simbolistica lui în mitologia slavă în care se întâlnesc două ipostaze ale sale: 1. *pasărea măiastră* „o ipostază a zeului tunetului, fulgerelor şi furtunilor. Era toată din aur şi se hrănea cu apă vie şi cu mere de aur" (Danilov, Ilie 2007: 181.) Aşadar vulturul slav este foarte asemănător cu vulturul roman prin aceea că acesta era purtătorul fulgerelor şi nu numai;

2. *pasărea lui Perun*, zeul fulgerelor şi „simbolul aviomorf al acestuia" (Danilov, Ilie 2007: 182.) În cadrul mitologiei slave a supravieţuit cel mai bine tradiţia indo-europeană a vulturului, observându-se o contopire a valenţelor acviline din mitologiile amintite mai sus, vulturul fiind atât un simbol religios, dar şi politico-militar, mai ales că stema ruşilor implică o acvilă bicefală, după model bizantin.

Heraldica românească, dar nu numai ea, a moştenit acest simbol acvilin indo-european, mai ales prin filieră romană, atât politic, cât şi militar. Astfel, cum stema este „simbolul unei idei", o adevărată „emblemă de recunoaştere, o unitate de viaţă, de idei, aspiraţii, realităţi"(Lector dr. Boiangiu, Aneta, 1981:7.) vulturul cruciat a demonstrat o dată în plus moştenirea romană pentru ţările române, ideea aspiraţiilor lor pentru continuitate, libertate, independenţă şi conservarea tradiţiilor istorice. A fost stemă de stat pentru o bună perioadă a Ţării Româneşti. Vulturul bicefal, care a apărut pentru prima dată în Asia Mică, s-a manifestat pe deplin în lumea Imperiului Bizantin ca simbol heraldic,

BDD-V1816 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:37 UTC)

definind de fapt contopirea a două puteri într-un singură: Roma şi Bizanţul, fiecare reprezentată de către un cap al acvilei, emblemă a romanităţii, dublate. La noi românii, vulturul bicefal se întâlneşte pentru prima dată la Mircea cel Bătrân, simbolul heraldic este datorat înrudirii sale cu Bizanţul prin mamă, simbol care se va găsi mai apoi la toţi Cantacuzinii (Boiangiu, Aneta, Lector dr. 1981: 12.) Stema românească a avut întotdeauna o „pasăre cruciată", chiar dacă ea s-a transformat în corb, a preluat toate simbolurile acviline: cultul trinităţii, purtător de apă vie în cioc, regenerant, supremaţie, continuitate, vitejie şi viaţa lungă (Boiangiu, Aneta, Lector dr. 1981: 38-44.)

Dan Cernovodeanu afirmă că pasărea heraldică a românilor a fost numită *aquila valachica,* fiind reprezentată alături de soare şi lună. Acvila fiind pentru Ţara Românească simbol de stat, renumitul cercetător este de părere că era vorba de reprezentarea unui vultur pleşuv, brun, un vultur de munte, care mai era numită şi pajură de munte sau acvilă regală. De aici, se pare, că a apărut corbul cruciat, pentru că în perioada 1390-1512 pasărea heraldică a Ţării Româneşti a fost vulturul, oricum unul de culoare închisă, pentru ca, mai apoi, în timpul lui Neagoe Basarab să fie corb (Cernovodeanu, Dan 1977: 43-45.) Susţinem ipoteza marelui specialist în heraldică, deoarece corbul cruciat este de fapt o acvilă de munte, nu întâmplător romanii aveau chiar şi denumirea unei culori după penajul vulturilor, aşa cum am arătat mai sus. Mai mult, prezenţa soarelui şi a lunii păstra tradiţia romanilor, (preluată la rândul ei din tradiţia indo-europeană), a legăturii vulturului cu lumea solară, în cazul Evului Mediu românesc cu divinitatea, pe când corbul în mitologia românească are mai mult legătură cu lumea de dincolo.

De asemenea, aşa cum arată studiile heraldistului amintit mai sus, în perioada 1842-1848 circulau trei tipuri de embleme de stat, toate variaţii ale aceleiaşi acvile cruciate.

Ca simbol militar românesc, vulturul apare explicit tot cam în perioada menţionată mai sus, pe emblema de pe frontispiciului diplomelor militare, plasată pe un fundal asemănător culorii celeste, iar din spatele păsării ţâşneau raze solare, fiind înarmată cu toate armele reprezentative (Cernovodeanu, Dan 1977: 43-45.)

Armata română s-a dezvoltat aşadar sub aripile acvilei, pentru că în timpul lui Al. I. Cuza se stabileşte printr-o hotărâre ca „o acvilă romană cu crucea în gură să fie pusă ca emblemă a României deasupra drapelului armatei"(http://ro.wikipedia.org/wiki/Heraldica_Rom%C3%A2niei.) Mai mult, astăzi, armata română are drept simbol emblematic tot o acvilă cu diferite arme, în funcţie de specificul fiecărei structuri (http://ro.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:Stema_Statului_Major_al_Fortelor_Terestre.jpg; http://ro.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:COA-Romanian_Naval_Forces.svg; http://ro.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:Stema_Statului_Major_al_Fortelor_Aeriene.jpg), dar întotdeauna cu fulgere în gheare, o tradiţie romană prin

BDD-V1816 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:37 UTC)

excelenţă. Emblemele militare româneşti sunt în strânsă legătură şi cu stema României care este tot o acvilă care susţine stemele ţărilor române.

Tradiţia acvilei se păstrează şi în ceea ce priveşte diferitele distincţii militare româneşti, chiar şi a acvilei bicefale în cazul emblemei de merit „Partener pentru apărare" (http://ro.wikipedia.org/wiki/List%C4%83_de_distinc%C8%9Bii_militare_din_armata_Rom%C3%A2niei#Embleme_de_onoare.) ceea ce demonstrează conservarea principiului romano-bizantin al forţei duble, o forţă conjugată, nu una disparată. De asemenea, steagul unei unităţi militare are în vârf o acvilă în miniatură după modelul roman, dar este o *aquila valachica*. Aşadar vulturul a făcut carieră, putem spune, nu numai în cadrul armatei romane, ci şi în cea română, iar viitorul îi este deschis, dovedind că este un simbol-brand al artei militare prin excelenţă şi totodată o dovadă în plus a latinităţii noastre.

Concluzii

Vulturul, această *pasăre măiastră* a înălţimilor, a fascinat întotdeauna omul, legat de pământ, de aceea a fost atât de uşor de totemizat şi divinizat. Rege al păsărilor, nu îl putea reprezenta decât pe regele zeilor, Iuppiter, la romani. *Aquila* era mesagerul acestuia, indiferent dacă aceste mesaje ajutau sau pedepseau. Vulturul făcea legătura dintre două lumi, celestă şi terestră, fiind el însuşi simbolul renaşterii şi permanenţei prin valenţa lui de *phoenix*.

Nu întâmplător romanii îşi numeau legiunile chiar *aquilae*, chiar dacă la o primă analiză am putea deduce că era o denumire legată mai ales de steagul legiunii, (steag care era însă viaţa unei legiuni, când el era pierdut legiunea se desfiinţa), am putea interpreta şi din perspectivă magico-religioasă această denumire, legiunile romane erau precum vulturii care puteau ajunge oriunde în lumea transformată de cetatea eternă într-un *orbs*.

Tradiţiile militare şi nu numai, ale vulturilor au fost preluate masiv, nu numai de români, ci de multe popoare ale Europei şi din alte continente, chiar dacă ele au sau nu o înrudire romană. S-a întâmplat acest lucru, credem că pe lângă tradiţiile militariste romane şi datorită distincţiei, solemnităţii şi protecţiei inspirate de vulturi. Şi datorită vulturilor şi a zborului lor s-au inventat aparatele de zbor, românii având reprezentaţi de seamă în acest domeniu precum Aurel Vlaicu şi Traian Vuia, ale căror monumente, cele mai multe, conţin şi reprezentări aviline.

Phoenixul nu a fost doar o plăsmuire mitologică a lumii anticilor, vulturul dovedind că a renăscut de fiecare dată din propria cenuşă, fiind de-a lungul timpului până astăzi un adevărat brand al armatelor şi nu numai, parcurgând prin zborul său mileniile, nu numai lumile: celestă şi terestră. A fost gardianul nostru şi totodată exemplul regeneratoriu al nostru, al „insulei latine" aflată mai mereu în bătaia furtunilor istoriei, fiind cel care ne-a inspirat şi care ne va inspira prin esenţa sa nepieritoare.

BDD-V1816 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:37 UTC)

Bibliografie

Boiangiu, Aneta. 1981. *Curs special de heraldică. Probleme controversate ale heraldicii româneşti.* Bucureşti: Tipografia Universităţii din Bucureşti.

Brèal, Michel, et Bailly, Anatole. 1918. *Dictionnaire étymologique latin*, neuvième édition. Paris: Librairie Hachette et Cie.

Ceauşescu, Gheorghe. 2000. *Orient şi Occident în lumea greco-romană*. Bucureşti: Editura Enciclopedică.

Chevalier, Jean şi Gheerbrant, Alain. fără an. *Dicţionar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Volumul 3, P-Z. Bucureşti: Editura Artemis.

Cernovodeanu, Dan. 1977. *Ştiinţa heraldică în România.* Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

Danilov, Ilie. 2007. *Dicţionar de mitologie slavă.* Iaşi: Editura Polirom.

Ernout, A. et Meillet, A. 1939. *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots*, Paris: Librairie C. Klincksieck.

Eseev, Ivan. 1994. *Dicţionar de simboluri şi arhetipuri culturale.* Timişoara: Editura Amarcord.

Ferrari, Anna. 2003. *Dicţionar de mitologie greacă şi romană,* Traducere de Dragoş Cojocaru, Emanuela Stoleriu, Dana Zămosteanu. Iaşi: Editura Polirom.

Fredouille, Jean-Claude. 1992. *Dictionnaire de la civilisation romaine.* Paris: Larousse.

****Glossarium mediae et infimiae latinitatis. Tomus 1 conditum a Carol Ufresne Domino du Cange auctum a monarchis ordinis S. Benedictii cum supplementis integris D.P.Carpenterii et addita mentis adelungii et aliorum digessit G.A.L Hensche.,* 1840. Parisiis: Excudebant Firmin Diderot Fratres, Instituti Typographi.

Guţu, Gheorghe. 2003. *Dicţionar Latin-Român*, Ediţia a II-a, revăzută şi adăugită. Bucureşti: Editura Humanitas.

Kernbach, Victor. 1995. *Dicţionar de mitologie generală. Mituri. Divinităţi. Religi.* Bucureşti: Editura Albatros.

****Lexicon totius Latinitatis, ab Aegidio Forcellini, Seminarii patavinii alumno lucubratum deinde Iosepho Furlanetto eiusdem seminarii alumno emendatum et auctam nunc vero curantibus Francisco Corrandino et Iosepho Perin, Seminarii Patavinii item alumnis emendatius et auctius melioremque in formam redactum. Secundo impressio anastatice confecta quartae editionis aa. 1864-1926.* 1940. Patavii typis mandatae cum appendicibus quibus aucta est prima anastatica impressio, edita I, a-c.

Matei, Virgil. 2007. *Dicţionar de maxime, reflecţii, expresii latine comentate.* Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică.

Pont-Humbert, Cathérine. 1998. *Dicţionar universal de rituri, credinţe şi simboluri,* traducere de Nicolae Constantinescu. Bucureşti: Editura Lucman.

BDD-V1816 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:37 UTC)

Quicherat, Louis-Marie. 1964. *Dictionnaire Français-Latin.* Laussane: Imprimerie générale du Ch. Laure, Paris, composé sur le Plan du *Dictionnaire Latin-Français.* 1870. par L. Quicherat, quinzième tirage. Paris: Librairie Hachette et Cie.

Sanie, Silviu. 1995. *Din istoria culturii şi religiei geto-dacice.* Iaşi: Editura Universităţii „Al. I. Cuza".

***Simboluri sacre. Popoare, religii, mistere*. 2009. Volum coordonat de Adkinson Robert, Traducere din limba engleză Oana Zamfirache. Bucureşti: Editura Art.

van Gennep, Arnold. 2000. *Totemismul. Starea actuală a problemei totemice.* Studiu introductiv de Lucian Berdan, Traducere de Crina Ioana Berdan. Iaşi: Editura Polirom.

Vertemont, Jean. 2000. *Dicţionar al mitologiilor indo-europene*, Traducere de Doina Lică, Lucian Pricop. Timişoara: Editura Amarcaord.

Vulcănescu, Romulus. 1985. *Mitologie română*. Bucureşti: Editura Academiei R.S.R.

Surse electronice

(Consulate la 01.03.2014)

http://ro.wikipedia.org/wiki/Heraldica_Rom%C3%A2niei.

http://ro.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:Stema_Statului_Major_al_Fortelor_Terestre.jpg;

http://ro.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:COA-Romanian_ Naval_Forces.svg;

http://ro.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:Stema_Statului_Major_al_Fortelor_Aeriene.jpg

http://ro.wikipedia.org/wiki/List%C4%83_de_distinc%C8%9Bii_militare_din_armata_Rom%C3%A2niei#Embleme_de_onoare.

BDD-V1816 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 20:14:37 UTC)